

Preventie met gezag

Startbijeenkomst Lerend Netwerk School en Veiligheid 11 januari 2024

Het Lerende Netwerk School en Veiligheid; Onder deze titel kwamen scholen, gemeenten en kennisinstellingen op donderdag 11 januari 2024 naar het Calvijn College in Amsterdam. Om het te hebben over schoolveiligheid in relatie tot drugscriminaliteit. Het is onderdeel van het programma Preventie met Gezag (PmG), gericht op het tegengaan van afglijden en doorgroeien door jongeren in de drugscriminaliteit. Het was de eerste bijeenkomst in een serie van vier. Uitwisseling, inspiratie en kennisdeling staan bij de bijeenkomsten van het lerend netwerk centraal. Deelnemers waren na afloop enthousiast en kijken uit naar het vervolg. Lees hieronder waar het deze middag over ging en wat er is opgehaald.

Introductie door Carolien Köppen (Ministerie van Justitie en Veiligheid)

Het doel van de lerende aanpak School en Veiligheid is elkaar leren kennen, leren van elkaars ervaring en de kennis teneinde effectiever te kunnen zijn. En onze aanpakken te verbeteren. Alle 27 PmG gemeenten willen iets met Scholen, op veel verschillende manieren. Specifieke interventies en maatregelen renderen alleen als er een constructieve samenwerkingsrelatie is tussen scholen, zorg -en veiligheidspartners, waarin rollen en verantwoordelijkheden helder zijn en er afspraken zijn over handelings-perspectieven en structuur. Zodat scholen kunnen zorgen voor een veilig pedagogisch leerklimaat en worden ondersteund in zware forensische problematiek. Daar gaat de eerste bijeenkomst dan ook over: hoe breng je deze basis op orde. De scholen staan centraal en vliegen het breed aan. Veiligheid op scholen is al langere tijd een belangrijk onderwerp. Veel aanwezigen beginnen niet bij nul, in een groot aantal gemeenten bestonden al vormen van samenwerkingsrelaties en afspraken. We bouwen voort op hetgeen dat al is ingezet. Het is de eerste bijeenkomst van 4 over dit onderwerp. .

Welkom door Egbert de Vries - directeur-bestuurder Samenwerkingsverband voortgezet onderwijs Amsterdam – Diemen

“Een programma als Preventie met Gezag is hoognodig, want de opgave is enorm en dit geldt ook voor de urgentie van het vraagstuk, naast de actualiteit ervan”, onderstreept Egbert de Vries tijdens zijn introductie. Criminaliteit wandelt soms al op jonge leeftijd de school binnen. Het onderwerp schoolveiligheid is in Amsterdam ook belegd bij het Samenwerkingsverband voortgezet onderwijs Amsterdam-Diemen (SWV). Naast passend onderwijs houdt het SWV zich bezig met een breed scala aan thema’s dat hier direct of indirect aan raakt. Ons gezamenlijke doel? Veiligheid in én om school. En daar is iedereen in de keten voor nodig, we kunnen het niet alleen.

Henk Ferwerda – criminoloog en directeur van bureau Beke

Henk Ferwerda is de moderator voor de vier bijeenkomsten. Om de vraag “wat hebben de scholen en de samenleving nodig effectief invulling te worden er tijdens de bijeenkomst lopende aanpakken over het voetlicht brengen. In verdiepende sessies worden er korte pitches gegeven door deelnemende gemeenten over de stand van zaken. Tot slot staan we met elkaar stil bij een aantal stellingen en proberen we een aantal conclusies te trekken.

Presentatie Amsterdam – Sarah Kik (Gemeente Amsterdam) en Nadia Kappelhof (SWV) *Een goede basis is het halve werk*

De basis in Amsterdam werd gelegd naar aanleiding van een groot aantal hulpvragen vanuit de scholen. Door de hele stad heen gebeuren er dingen op scholen, maar de lokale verschillen in de stad zijn enorm. Daarnaast zien we dat de daders steeds jonger worden. Straatcultuur, thuisproblemen, verharding, handelingsverlegenheid van docenten. Het speelt allemaal mee.

De school heeft wel een verantwoordelijkheid als het gaat om het bieden van een veilig leerklimaat – maar waar stopt dat? Veiligheid op school is ook geen wettelijke taak van de gemeente. Maar het probleem is intussen zo groot, dat alle hulp welkom is. Het is onze gezamenlijke verantwoordelijkheid. Een goede samenwerking is hiervoor de basis.

- 25 schoolbesturen in Amsterdam doen mee
  - Netwerken zijn ingericht in de stadsdelen met onderwijs en jeugd-, zorg- en veiligheidspartners.
  - Een gezamenlijke visie en aanpak op schoolveiligheid van gemeente en onderwijs.
  - Groot aantal interventies waar scholen mee aan de slag kunnen o.a.:
    - inzetten van het operationeel teamschoolveiligheid
    - Deskundigheidsbevordering voor schoolteams op gebied van schoolveiligheid
    - Jongerenwerk aanwezig op een aantal v(s)o-scholen: succesvol
    - Professionalisering van veiligheidscoördinatoren
- Het overzicht houden van al het aanbod en de verbinding leggen is belangrijk.
- Profiel voor veiligheidscoördinator zodat elke school ook een aanspreekpunt heeft voor jeugd- en veiligheidspartners in de wijk
  - AVG staat op cruciale momenten informatie uitwisseling in de weg
  - We spraken af dat we elkaar te allen tijde aanspreken en opzoeken als dat nodig is.

Succesfactoren

- Inzet op de relatie, het netwerk en een goede samenwerking is de basis
- Een gezamenlijk gedragen visie
- Samenwerking op alle niveaus
- Luisteren naar elkaar en het spreken van dezelfde taal
- In gesprek met de scholen om de behoefte te bepalen
- Investeren waar nodig

Kennismaking en verdieping – een samenvatting

In drie groepen wordt er verder informatie uitgewisseld aan de hand van pitches van verschillende aanwezige gemeenten. Wat werd er uitgewisseld in de drie groepen en wat viel erop? Henk Ferwerda geeft een samenvatting:

- Er zijn veel nieuwe mensen gestart op het dossier School en Veiligheid binnen Preventie met gezag. Die staan vaak aan de start van het bouwen aan een samenwerkingsrelatie en afspraken.
- Veel gemeenten hebben een breed aanbod aan interventies maar nog niet overal is de basis (helemaal) op orde.
- Investeren in een goede basis, in bijvoorbeeld het jeugdwerk, de veiligheidscoördinator en in de jeugdagent is cruciaal bij de opgave van forensische problematiek in scholen.
- Gegevensdeling als spelbreker.
- Wat is de rol van scholen i.r.t. ondermijning en welke handelingsperspectieven hebben zij?

Presentatie gemeente Arnhem

Jitse van Steinvorn – afdelingsleider praktijkonderwijs Leerpark Arnhem

De school van Jitse werd geconfronteerd met een model VIOS en een kwartiermaker. Hij vertelt meer over het proces en de belangrijkste leerpunten.

De acties waren van een hoog abstractieniveau, weinig herkenbaar en niet in overeenstemming met de belangen van de school dat hij er na een jaar onderhandelen de

stekker uit trok. Een visie op veiligheid was er al binnen de school. Nadat de partijen een gezamenlijk gedragen visie maakten lukte het wel.

Jitse registreert op zijn school al langere tijd disruptief gedrag onder leerlingen. Veel van zijn leerlingen kunnen niet omgaan met gezag. Dat betekent dat je als docent je positie moet zoeken. Hijs geeft wat aandachtspunten mee:

- Ondersteuning van een samenwerkingsproject bij één persoon leggen is te kwetsbaar.
- Interventies van bovenaf aandragen werkt niet. Samenwerking, ook met HALT, jongerenwerk, politie en straatcoaches cruciaal.
- Belang van de school en de leerlingen de basis bij het inzetten van interventies.
- Een intern signaleringsoverleg met een gezamenlijk doel werkt goed.
- Zoek de grenzen van de AVG en wissel cruciale informatie uit als dit in het belang van een leerling is.
- Pak als school de regie.
- Bied je medewerkers een training omgaan met agressie aan.
- Houd voor ogen dat het nooit alleen om criminaliteit gaat. Er zit vaak veel meer achter, er is vaak veel meer aan de hand. Denk aan armoedeproblematiek.
- Wees als school eerlijk over wat er binnen jouw muren gebeurt en doe daar niet geheimzinnig over.

Sabrina van Koppenhagen – projectleider gemeente Arnhem

Zo doet Arnhem het:

- Er zijn 16 VO scholen, 1 PO school en 1 mbo vestiging aangehaakt.
- Er zijn vier pijlers waarop de aanpak draait: dat zijn het kernteam; preventie; ketensamenwerking; iedere school een veiligheidsplan.
- Weet de weg in de escalatieladder en zorg dat je gegevens up to date zijn.
- Een code oranje app is een goed idee. Wissel nieuwe trends of ideeën onder jongeren uit met elkaar. Ook op social media.
- Meer informatie? Bel 026-2001144 of kijk op www.straatschoolveiligheid.nl

Gemeente Eindhoven

Rob van Haren projectleider Jeugd en Veiligheid Eindhoven en Linda Graber trajectbegeleider van het Regionaal Samenwerkingsverband Passend Voortgezet Onderwijs (RSV PVO) Eindhoven en Kempenland.

In het Regionaal Samenwerkingsverband Voortgezet Passend Onderwijs (RSV-PVO) zijn 39 scholen aangesloten. De schoolleiders concludeerden met elkaar dat de online leefwereld van jongeren een steeds grotere invloed heeft op de sociale veiligheidsbeleving van leerlingen en medewerkers op school. Dit resulteerde in de oprichting Werkgroep Social Media & de Veilige School. Daar vertellen Rob en Linda meer over.

Via trainingssessies aan onderwijsprofessionals is inzicht gegeven in de digitale jeugdcultuur, straatcultuur en de impact van online incidenten op de schoolveiligheid. Vervolgens is het digitale inloop uur (via Teams) 'Veiligheid In en Om School' (VIOS) in Eindhoven en regio de Kempen voor alle professionals. Dit is een succes gebleken, ook vanwege de laagdrempelige insteek. Hierbij zijn 44 VO-scholen betrokken. Andere vaste partijen zijn: de gemeente (Veiligheid en SD: preventief Jeugdbeleid, leerplicht en onderwijs), Toezicht & Handhaving, politie, het jongerenwerk, sociaal wijkteam WIJ-Eindhoven, Novadic-Kentron (verslavingszorg) en de GGD.

Jeugdgroepen worden op de social media gevolgd. Online jongerenwerkers hebben contact met de jeugd. Daarnaast worden zaken die online spelen gesignaleerd en besproken in het online inloopuur. De werkgroep social media en veilige school schrijft handreikingen over de onderwerpen die in het inloopuur worden besproken. Momenteel zijn er 13 te vinden op het intranet van RSV-PVO.

Eindhoven werkt met een code oranje app om signalen te delen. Deze is onder andere ingezet bij oproepen tot rellen, demonstraties Pegida en online challenges en er is op een aantal scholen jongerenwerk aanwezig, betaald vanuit NPO-gelden. Tot slot, wordt het lespakket HackShield ingezet dat jongeren meeneemt in de gevaren die kleven aan gebruik van social media. Dit is voor het PO al gereed en voor het VO nog in ontwikkeling.

Samenvatting van de middag

Henk vat samen wat er vanmiddag allemaal de revue gepasseerd is, en wordt daarbij geholpen door deelnemers in de zaal.

- Er zijn tal van voorbeelden en mogelijkheden beschikbaar om de samenwerking tussen scholen en zorg- en veiligheidspartners vorm te geven en te versterken.
- Beste practices en geleerde lessen hoeven niet opnieuw te worden opgeschreven, die zijn er. Het gaat over effectieve toepassing ervan. Hoe doe je dat? Waar begin je.
- Begin met een gezamenlijke visie of herbevestig deze van waaruit je de samenwerking (verder) vormt geeft. De gemeente kan wel de regie nemen bij het opzetten of versterken van de relatie maar de start is niet een concept plan / model vanuit de gemeente.
- Er is niet altijd voldoende financiering voor interventies (nog niet nader gespecificeerd).
- AVG staat soms in de weg (nog niet nader gespecificeerd).

Reacties van deelnemers uit de zaal:

Interventies

Er zijn meerdere vragen over de kwaliteit van interventies die worden aangeboden en ingezet op scholen. Ook wordt gerefereerd aan het artikel "Baat het niet dan schaadt het niet... of toch wel? Van De Jonge (Trimbos) en Kruisbergen (ministerie J&V). Wanneer wel en niet inzetten en doorgaan als de effecten onvoldoende duidelijk zijn?

Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) heeft een databank Effectieve Jeugdinterventies die een onafhankelijke erkenningscommissie heeft beoordeeld. Maar veel interventies zitten daar niet in en het is een langdurig en stevig traject om toegelaten te worden.

Op de website van het instituut is veel informatie te vinden over achtergrond en aanpakken en samenwerking van/in jeugdcriminaliteit.

Het Trimbos Instituut wil naar aanleiding van de reacties op het artikel bijdragen aan het bepalen van geschiktheid en kwaliteit van interventies.

Het ministerie van J&V is bezig met de ontwikkeling van een kwaliteitskader in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam. Dit wordt een toetsingstool die kan helpend kan zijn bij het bepalen of iets van voldoende kwaliteit is.

Rol van scholen

Jennifer van den Broek – promovendus aan Tilburg University en docent in het VO doet onderzoek naar de rol van het onderwijs bij het voorkomen van criminaliteit. Dit onderzoek gaat in op de rol van de scholen, hoe om te gaan met signalen, casuïstiek en de bijbehorende handelingsperspectieven. De resultaten zijn nog niet gepubliceerd maar aanwezig zijn zeer geïnteresseerd. Jennifer wil ze graag mondeling delen in de vorm van bv een digitale presentatie.

Het ministerie van OCW wil weten wat scholen nodig hebben als het gaat over ondermijning en criminaliteit. Het is echt een bedreiging voor de kwaliteit van onderwijs. Het is noodzakelijk dat sommige scholen meer ondersteuning krijgen dan nu het geval is. Algemeen beleid is in veel gevallen echt niet genoeg.

Gegevensdeling

De lastigheden die de beperking in het uitwisselen van gegevens met zich meebrengt komt meermaals aan bod in de middag zonder dat het echt concreet wordt.

Vanuit het LIEC en het ministerie van J&V wordt de mogelijkheid geboden in april 2024 deel te nemen aan een field lab hierover (of over een ander knelpunt rondom School en Veiligheid). Een intensieve week met een groep bij elkaar onder begeleiding bedoeld om een wicked problem op te lossen. Volgens een bewezen methode en het heeft de afgelopen tijd zijn succes bewezen. Deelnemers worden opgeroepen zich te melden als ze hieraan mee willen doen. Nadere informatie wordt via de PmG programmamanagers gestuurd.

Jongeren

Oproep om de jongeren zelf niet te vergeten bij alles wat we inzetten en voor cultuursensitiviteit. Heel belangrijk om dit in de lokale aanpakken een plek te geven.

Lessen:

- Er zijn voldoende geleerde lessen beschikbaar, die hoeven niet te worden opgehaald
- Echter, er is zoveel informatie, een ordening / beschrijving van wat er is en wat je in welke volgorde inzet zou helpend zijn
- Daarnaast is er vooral behoefte aan toepassing van de maatregelen, hoe doe je dat en waar loop je tegen aan. Interessant om daar in kleinere groepen over door te praten en samen te leren

Vervolg onderwerpen

- Zwaar forensische problematiek uitlopen
- Pedagogisch vierkant (straat, school, thuis en online), inclusief wat kun je met social media.
- Deskundigheidsbevordering / handelingsvaardigheid leerkrachten: hoe?
- Gegevensdeling, hoe doe je dat? Samen ontwikkelen?
- Ouderbetrokkenheid
- Primair onderwijs, hoe doe je dat?
- Voorlichting, wat wel en niet? Ook handelingsperspectief bieden.
- Rol, signalering en handelingsperspectief scholen bij ondermijning (presentatie onderzoeksresultaten Jennifer van den Broek)

Tot slot

Gemeenten en scholen hebben nu een beeld van de contouren van samenwerking, hoe er al wordt gewerkt aan de basis, de vormen waarin dit mogelijk is en specifieke tips (als oranje alert en een functieprofiel van een veiligheidscoördinator op school). En was dit slechts het begin.

Volgende keer

De volgende gemeenten willen een volgende sessie hosten: Heerlen, Eindhoven, Arnhem en Rotterdam.

Data vervolgsessies voor genodigden in 2024

18 april 2024 → dit wordt 22 april

12 september 2024

29 november 2024